

Underlag för budget 2025 med inriktning för 2026 och 2027 för kommunstyrelsen

Initiativärende

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Underlag för budget 2025 med inriktning för 2026 och 2027 för kommunstyrelsen i enlighet med bilaga 1–2 till promemorian godkänns.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsens underlag för budget 2025 med inriktning för 2026 och 2027 analyserar och belyser viktiga frågor och faktorer som påverkar verksamhetens utveckling och ekonomi under kommande tre år liksom utvecklingsbehov och strategiska prioriteringar som bedöms bidra till stadens vision och kommunfullmäktiges inriktningsmål.

Beredning

Ärendet har beretts av stadsledningskontoret.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Kommunstyrelsens fleråring belyser de utmaningar och möjligheter som Stockholm står inför under kommande år. Genom sitt övergripande ansvar för styrning och ledning, samt uppföljning av budget och mål för alla stadens verksamheter, har kommunstyrelsen högt ställda krav på en effektiv och leveranssäker verksamhet. Kommunstyrelsen är delaktig i de flesta av stadens stora projekt och processer vilket genomsyrar detta ärende.

Det är fortsatt ett tufft ekonomiskt läge och staden kommer med stor sannolikhet fortsatt att påverkas av sämre ekonomiska förutsättningar under de kommande åren. Det ställer krav på god ekonomisk styrning och hållbarhet. Att leverera stabil välfärd, där verksamheter som skolan, förskolan och äldreomsorgen inte ska behöva betala priset för inflations- och räntehöjningar är fortsatt prioriterat likaså att fortsätta att ge

service till alla stockholmare. Vidare fortsätter arbetet för att motverka klimatförändringarna och göra Stockholm till en klimatpositiv stad år 2030.

Kommunstyrelsen fortsätter att stärka stadens arbete med krisberedskap, utveckla trygghetsarbetet och att förebygga och motverka välfärdsbrottslighet samt fortsätter arbetet med att säkerställa att stockholmarna känner trygghet i sin vardag.

Trots byggkris och rådande lågkonjunktur behöver kommunstyrelsen fortsätta att arbeta för att en hög takt i bostadsbyggandet prioriteras. Ytterligare åtgärder för att minska arbetslösheten kommer att krävas under perioden, liksom åtgärder för att staden ska vara en attraktiv arbetsgivare med trygga anställningar och goda villkor. Kompetensförsörjning är en av välfärdens enskilt största utmaningar – på både kort och lång sikt. Därför är det prioriterat att kommunstyrelsen fortsätter att utveckla sitt arbete med att både behålla medarbetare och säkerställa rätt kompetens inom välfärdsverksamheterna. Även kommunstyrelsens ansvar för arbetet med de globala målen inom Agenda 2030 ska framhållas. Rådande ekonomiska läge skapar en pressad situation i stadens verksamheter men med gemensamma krafter ska staden stå fortsatt stark.

Stockholm den 17 april 2024

Karin Wanngård

Bilagor

1. Underlag för budget 2025 med inriktning 2026 och 2027 för kommunstyrelsen, dnr KS 2024/175-1.1
2. Blankettset KS mm 2025–2027, dnr KS 2024/175-1.2

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation av borgarråden Christofer Fjellner och Dennis Wedin (båda M) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Att delvis godkänna förslag till beslut
2. Att därutöver anföra

I ärendet Underlag för budget 2025 med inriktning för 2026 och 2027 ska nämnderna utifrån omvärldsfaktorer såsom demografi, lagförändringar och konjunktur analysera de kommande årens utveckling och konsekvenser för ekonomi och verksamhet, samt redovisa utvecklingsbehov och strategiska prioriteringar som bedöms bidra till kommunfullmäktiges inriktningsmål under treårsperioden. Analyserna utgör underlag i stadens arbete med budget 2025 och till konjunkturärendet som behandlas av kommunstyrelsens ekonomi- och trygghetsutskott under våren.

Det föreliggande förslaget till underlag för budget 2025 med inriktning för 2026 och 2027 följer inriktningen i Socialdemokraternas budget och inriktningsmål som beslutats av kommunfullmäktige. Moderaterna föreslår en annan budget och en annan inriktning för kommunstyrelsens arbete än Socialdemokraterna.

Moderaternas ledstjärna är alltid ordning och reda i ekonomin. Dels för att det är nödvändigt för att kunna investera i Stockholm på lång sikt. Men framförallt för att stockholmarna aldrig ska behöva ta smällen av en oansvarig ekonomisk politik.

Att staden gör ett överskott på drygt 3 miljarder 2023 är såklart positivt. Men när överskottet är så stort går det att ifrågasätta behovet av årets skattehöjning och den alltid återkommande kritiken mot regeringen om att statsbidragen är otillräckliga. Det visar en oförmåga att hushålla med skattebetalarnas pengar och fokusera på kommunens kärnuppgifter, så som skolan och tryggheten.

Moderaterna kommer alltid att prioritera kommunens kärnuppgifter. Det gör att vi klarar av att satsa mer på skolan än Socialdemokraterna gör 2024 med höjda schabloner, från förskolan till gymnasieskolan. Vi fäster stor vikt vid tidiga insatser, med satsningar på fysiska läromedel i låg- och mellanstadiet och ökat fokus på läsförståelse i förskoleklass och lågstadiet.

Vi satsar även mer än Socialdemokraterna på att öka tryggheten i hela Stockholm och bryta den våldsvåg som sköljer över vår stad. Vi föreslår en lång rad åtgärder, både förebyggande och repressiva: stöd och öppna insatser för föräldrar med barn i riskzon, utökad samverkan för eftervård av institutionsplacerade ungdomar, en central social insatsgrupp för särskilt svåra fall, ett förstärkt exit- och avhoppar-program, med breddning till minderåriga och anhöriga, fler trygghetskameror och ordningsvakter, förstärkt Trefas samt en tryggare stadsmiljö med bland annat mer belysning.

Moderaterna lovar inte allt åt alla. Men vi lovar att prioritera de kommunala kärnuppgifterna, utan att höja skatten. När stockholmarna vänder på slantarna för att få ekonomin att gå ihop, krävs det ansvarstagande och prioriteringar också från politiken. Men i stället skickar Socialdemokraterna notan till stockholmarna, genom att höja skatten.

Reservation av borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Föredragande borgarrådets förslag till beslut godkänns delvis.
2. Därutöver anförs följande

Syftet med underlaget för budget 2025 med inriktning för 2026 och 2027 är att beskriva och analysera de kommande årens utveckling och konsekvenserna för staden. Identifierade utvecklingsbehov och strategiska prioriteringar ska redovisas. Det är därför anmärkningsvärt att både initiativ och reformvilja lyser med sin frånvaro under den rödgröna majoriteten. Vi vill framförallt lyfta bristen på fortsatt

utveckling av den samhandling mellan stadens verksamheter som påbörjades föregående mandatperiod. Vi får återigen rapporter från stadens skolor att omfattande skolfrånvaroproblematik hänvisas tillbaka från socialtjänsten till skolorna själva att hantera, trots att Kommunfullmäktige enhälligt ställt sig bakom förtydligade riktlinjer om socialtjänstens medansvar för att stabilisera elevers skolgång. Konkret gemensam handling är svaret på komplexa utmaningar och exempelvis skolans och socialtjänstens utvecklade arbets sätt visar tydligt på positiva resultat. Det är ett arbete som inte kan anses vara klart eftersom så kallat stuprörstänk fortfarande förekommer inom stadens verksamheter.

Stockholm har ett stort och viktigt arbete att göra för att minska risken att barn och unga dras in i kriminalitet. Då kan man inte, som majoriteten gör, lämpa över det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet på stadsdelsnämnderna när det istället krävs central samordning i dessa frågor.

I rapporten Möjliggörare för kriminella nätverk undersöker Brottsförebyggande rådet (Brå) fenomenet möjliggörare och hur dessa hjälper kriminella nätverk. En möjliggörare är här en person som missbrukar sin anställning eller sitt uppdrag i kommunal, statlig eller privat sektor till förmån för kriminella nätverk. Som framgår av Brås rapport är just möjliggörarna en viktig del av de kriminella nätverkens verksamhet. Det kan handla om information som i sig inte är sekretessbelagd men som kan vara till stor nytta för gängen. Det kan även handla om information kring socialtjänstens arbete samt fusk vid offentlig upphandling eller personlig assistans som genererar stora ekonomiska vinster. Vi ser vikten av att staden vässar sitt arbete i att förhindra och upptäcka möjliggörare, till exempel genom utbildningar för anställda i staden med syfte att öka kunskapen kring att upptäcka och förebygga den här typen av möjliggörare.

Vidare vill vi framhäva vikten av att fokusera på de barn som omhändertags och placeras av socialtjänsten. Omhändertagna barn är i riskzon för att dras in i kriminalitet innan, under och efter en placering och ökat fokus måste därför läggas på deras vård och stödinsatser. Detta gäller oavsett placeringsform - familjehem, HVB eller låst institution. Att dessa barn ges goda möjligheter att klara skolgången, får hälsokontroller samt ett sammanhållet stöd även efter en placering är grunden i att förebygga framtida kriminalitet eller andra sociala problem.

I Stockholm ska människor med funktionsnedsättningar kunna leva ett så gott och självständigt liv som möjligt. En stor del av detta är möjligheten att delta på daglig verksamhet och även rätten att själv välja utförare. Stockholms stad använder sig av ett LOV-system för att kunna erbjuda ett brett utbud av daglig verksamhet, vilka utförs i både kommunal och privat regi. När den rödgröna majoriteten tydligt aviserar att privata aktörer inte är önskvärda innebär det att både utbud och kvalitet riskerar att försämrats. De påstådda övervinster som det rödgröna styret anser görs av privata utförare inom daglig verksamhet lyser med sin frånvaro.

Förskolan är en viktig del i barns fortsatta utveckling både vad gäller socialt samspel och fortsatt lärande. I det arbetet vill vi särskilda poängtera vikten av att i ett tidigt

skede arbeta med värderingar. Gemensamt för en överväldigande majoritet av gärningspersonerna inblandade i den våldsvåg som skakat Stockholm under året är att dessa är minderåriga och pojkar. Det handlar om unga pojkar som tillägnat sig värderingar som lyfter fram våld som något manligt och önskvärt. Gemensamt är också att dessa pojkar oftast varit föremål för socialtjänstens insatser under många år. Det är barn vars problembeteenden ofta varit känt sen förskolan men inte tagits på fullt allvar i tid. Om de värderingar som ligger till grund för de grova våldsdåd som drabbar hela samhället inte tas på allvar i ett tidigt skede är risken att problemet bara växer sig allt större.

Liberalerna vill framhålla språkets betydelse och hur viktigt det är att barn som inte har svenska med sig hemifrån redan i förskolan får goda förutsättningar att utveckla sin svenska. Att förstå och kunna göra sig förstådd är nyckeln till fortsatt lärande. Utan goda språkkunskaper är annars risken att dessa barn hamnar efter i skolan tidigt och får svårigheter att komma ikapp. Det pedagogiska arbetet på förskolorna bör därför fokusera mindre på användning av skärmar och mer på att barnen ska lära sig socialt samspel med andra barn och pedagoger.

Krisen inom byggbranschen med skenande byggkostnader och avstannade byggstarter har satt stadens ambitioner om att nå bostadsmålen på prov. Vi befarar att det avstannade bostadsbyggandet kommer påverka såväl tillgången till lediga bostäder som boendekostnaderna negativt – vilket kommer leda till stora problem för Stockholm att locka arbetskraft till staden. Tillåts detta fortsätta kommer staden uppleva svårigheter att täcka sitt kompetensförsörjningsbehov då allt fler kommer tvingas välja bort Stockholm på grund av höga boendekostnader eller avsaknaden av ett långsiktigt boende. I den förvärrade bostadsbristens spår ser vi även risken att staden kommer få problem att kunna erbjuda sina invånare den service och välfärd de betalar för genom skattsedeln då det kommer finnas brist på kompetent och tillgänglig personal att anställa. Att få igång bostadsbyggandet igen är därmed en högt prioriterad fråga.

Med tanke på det positiva ekonomiska resultatet för 2023, som förklaras av att skatteunderlaget ökat, så kan vi konstatera att den stora skattehöjningen inför 2024 inte borde ha gjorts. Inget tyder på att 2024 blir ett sämre år ekonomiskt för staden än 2023. Det rödgröna styret har sålunda ställt stockholmarna inför en ökad ekonomisk press i en redan svår tid, med höga räntor, höjda hyror, inflation och ökade avgifter.

Sammantaget saknar vi viktiga initiativ och utvecklingsarbete från den rödgröna majoriteten. En mandatperiod måste handla om att vidareutveckla staden, inte endast förvalta. I övrigt hänvisar vi till Liberalernas budgetreservation 2024.

Kommunstyrelsen

Reservation av Christofer Fjellner, Annika Friberg och Jonas Nilsson (alla M) som är likalydande med Moderaternas reservation i borgarrådsberedningen.

Reservation av Gabriel Kroon (SD) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Att avslå förslag till beslut.
2. Att ge förvaltningen i uppdrag att återkomma till kommunstyrelsen med ett underlag för budget 2025 med inriktning 2026 och 2027 utifrån Sverigedemokraternas skuggbudget 2024.
3. Därutöver anföra följande:

Sverigedemokraterna har i sin skuggbudget för 2024 redogjort för våra visioner, mål och inriktningar. För att genomföra detta ska förvaltningen återkomma till kommunstyrelsen med ett omarbetat underlag för budget 2025 med inriktning 2026 och 2027.

Reservation av Jan Jönsson (L) som är likalydande med Liberalernas reservation i borgarrådsberedningen.

Reservation av Jonas Naddebo (C) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Att delvis godkänna förvaltningens förslag beslut
2. Att uppdra åt förvaltningen att återkomma med ett förslag till inriktning utifrån Centerpartiets budgetreservation i kommunfullmäktige
3. Att därutöver anföra följande:

Syftet med underlaget för budget 2025 med inriktning för 2026 och 2027 är att beskriva och analysera de kommande årens utveckling och konsekvenserna för staden. Centerpartiet vill staka ut en hoppfull väg framåt för ett Stockholm som håller ihop. Det är vår politik som ger de bästa förutsättningarna att göra visionen om det öppna, företagsamma, gröna, trygga och innovativa Stockholm till verklighet.

Stockholm har stora utmaningar. Efter att länge ha varit en ledstjärna i klimatarbetet, riskerar Stockholm att tappa fart i klimatomställningen. Utanförskapet på vissa platser är stort, kriminaliteten växer och Stockholm och Sverige befinner sig i en eskalerande våldsspiral orsakad av kriminella nätverk. Gängen måste bort från Stockholms gator. Det är svårt att hitta bostad, det är brist på både förskollärare och förskoleplatser och vi kämpar med att hinna bygga skolor i den takt vi behöver. Stockholms skolor är dessutom hårt pressade av en stram ekonomi vilket fått stora konsekvenser. Planbristen försvårar för barn och ungdomar att idrotta och få en meningsfylld fritid. Dessa utmaningar ser vi även lokalt.

Stockholm utgörs av lokalsamhällen. Vi måste värna dessa och skapa stadsdelar med egna identiteter, levande centrum och kvarter.

Centerpartiet tror på alla människors förmåga att själva forma sin egen framtid. Det viktigaste är inte varifrån du kommer, utan var du är på väg. Centerpartiet vill staka ut en hoppfull väg framåt för ett Stockholm som håller ihop. Det är vår politik som ger de bästa förutsättningarna att göra Stockholm bättre, mer öppet, företagsamt, grönt, tryggt och innovativt. I Centerpartiets budgetreservation för 2024 återfinns därför följande inriktningsmål:

En öppen, trygg och attraktiv storstad med möjligheter och valfrihet för alla

En hållbart växande och dynamisk storstad

En innovativ stad med ansvarsfull och hållbar ekonomi

Stadsledningskontoret konstaterar i underlaget till budget 2025-2027 att skatteintäkterna inte förväntas öka i samma takt som kostnaderna. Det innebär ett behov för alla stadens verksamheter att prioritera inom sina uppdrag och kontinuerligt arbeta för att frigöra resurser för prioriterad verksamhet. Vi noterar att en brist på initiativ och politisk vilja och oförmåga att prioritera förekommer hos majoriteten. De demografiska förändringarna i Stockholm får enorma konsekvenser och majoriteten behöver snabba på arbetet på att möta dessa förändringar.

Istället för en ideologiskt motiverad skatthöjning, som görs trots att det ekonomiska året 2023 innebar ett positivt ekonomiskt resultat på omkring tre miljarder kronor, borde bättre prioriteringar göras mellan verksamheter, men också att nämnder och bolag måste undanröja kostnader som inte bidrar till bättre verksamhet för våra medborgare eller ens stadens personal, så som dyra och dysfunktionella digitala system eller it-avtal som sträcker sig över ett decennium där bara en leverantör lämnade anbud.

Skolan befinner sig i en särskilt pressad situation och majoriteten behöver frigöra medel för att skolor inte ska behöva göra kostnadsbesparingar som drabbar verksamheten långsiktigt. Under svåra ekonomiska tider är det viktigt att värna stabilitet och långsiktighet i ekonomin. Samtidigt behöver också regeringen inse situationens allvar och skjuta till medel för att välfärden ska kunna överbrygga detta akuta läge. Centerpartiet vill satsa mer på skolan. Vi utökar utbyggnaden av särskilda undervisningsgrupper och särskilt stöd och lägger 15 miljoner mer än majoriteten.

Centerpartiet vill se ett aktivt föreningsliv i Stockholm under de kommande åren och vi satsar på ideella krafter som skapar meningsfull fritid och trygghet, bl a nattvandring, lokalt föreningsliv samt idrottsrörelsen – när majoriteten inte ger några nya pengar till ideella krafter inom föreningsliv, idrott och fritid.

Inom bostadspolitiken så ser utvecklingen oroande ut. Det riskerar att drabba stockholmarna hårt under kommande år. Det avstannade bostadsbyggandet kommer påverka såväl tillgången till lediga bostäder som boendekostnaderna negativt. Det riskerar att leda till ökad segregation och påverka Stockholms framtida tillväxt, med problem att locka arbetskraft till staden. Att få igång byggandet, öka rörligheten på bostadsmarknaden och se till att även de grupper som saknar resurser också kan få en

dräglig bostad i Stockholm måste vara en av de allra mest prioriterade frågorna under kommande år. Här har majoriteten ingen realistisk politik.

Klimatet är en av våra främsta ödesfrågor. För att Stockholms stad ska bli klimatpositivt senast år 2030 behövs koldioxidavskiljning och lagring (BECCS och CCS) vara på plats, och satsningar på gång och cykel genomföras. Även om majoriteten har flera bra visioner så lämnar miljö- och klimatpolitiken flera saker att önska. Särskilt matens klimatpåverkan väljer man att åsidosätta, till förmån för ekologiskt. Både för klimatet och beredskapen är det viktigt att satsa på svensk mat.

I övrigt hänvisar vi till Centerpartiets budgetreservation i kommunfullmäktige för vilka prioriteringar som bör ligga till grund för planeringen för perioden 2025-2027.

Ersättaryttrande av Nike Örbrink (KD) enligt följande.

Kristdemokraternas vision för Stockholm är en ekonomiskt, miljömässigt och socialt hållbar stad där människor trivs och vill bo, känner trygghet, tillit och framtidstro, vill bilda familj, bygga relationer och åldras. För att uppnå detta krävs en politik som möjliggör lösningar på stadens utmaningar.

Enligt kontorets prognoser kommer allt färre behöva försörja allt fler, samtidigt som arbetslösheten riskerar att öka på kort sikt på grund av lågkonjunkturen. Det ställer inte bara krav på en kostnadseffektiv och ändamålsenlig organisation, det kräver även välavvägda prioriteringar i den investeringsintensiva verksamheten samt en respektfull försiktighet gentemot näringslivet. Vi beklagar att vänsterstyret fortsätter bedriva en skuldsättarpolitik vilket tränger undan medel för nödvändigt underhåll idag till förmån för skrytprojekt; att näringslivets förutsättningar försämras på grund av symbolpolitiska regleringar, samt att man hellre höjer skatten än gör nödvändiga prioriteringar.

Vi vet att man både kan stärka välfärden och sänka skatten – det har vi bevisat. Genom ett mer stringent fokus på de kommunala kärnuppdragen och tillhörande verksamheter kan mer resurser frigöras åt välfärden och skattetrycket minska. Vänsterstyret har påvisat motsatsen och genomför nedskärningar i välfärden parallellt med att skatten höjs.

Stockholms bostadsbrist ställer krav på en stadsbyggnadspolitik som ger resultat. Rådande ränteläge har lett till en skarp inbromsning inom byggsektorn och risken att förlora nödvändig kompetens är stor. Som kommun kan vi inte på egen hand få igång denna takt men vi kan förbättra branschens förutsättningar genom ansvarsfull politik. Det är därför högst anmärkningsvärt att samma majoritet som vill bygga bostäder med överkomliga hyror och öka byggtakten systematiskt reglerar och begränsar branschen på ett sätt som enligt våra egna förvaltningar kommer leda till färre men dyrare bostäder.

Avslutningsvis noterar vi att kontoret uppger välfärdsbrottsligheten som ett allt större problem. Kristdemokraterna har systematiskt bedrivit en politik för att komma till

bukt med detta, men som lika systematiskt stigmatiserats och avvecklats av styret. Stockholmarna förtjänar bättre. De förtjänar en politik som värnar deras behov, en politik som mäktar med att ta svåra beslut och framförallt en politik som hanterar deras skattepengar med respekt.

Ärendet

I ärendet Underlag för budget 2025 med inriktning för 2026 och 2027 ska nämnderna utifrån omvärldsfaktorer såsom demografi, lagförändringar och konjunktur analysera de kommande årens utveckling och konsekvenser för ekonomi och verksamhet, samt redovisa utvecklingsbehov och strategiska prioriteringar som bedöms bidra till kommunfullmäktiges inriktningsmål under treårsperioden. Analyserna utgör underlag i stadens arbete med budget 2025 och till konjunkturärendet som behandlas av kommunstyrelsens ekonomi- och trygghetsutskott under våren.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 25 mars 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Kommunstyrelsens underlag för budget 2025 med inriktning för 2026 och 2027 belyser viktiga frågor och faktorer som påverkar verksamhetens utveckling och ekonomi under kommande tre år liksom utvecklingsbehov och strategiska prioriteringar som bedöms bidra till stadens vision och kommunfullmäktiges inriktningsmål.

Genom kommunstyrelsens övergripande ansvar för styrning och ledning samt uppföljning av budget och mål för alla stadens verksamheter är kommunstyrelsen delaktig i de flesta av stadens stora projekt och processer vilket genomsyrar detta ärende. I ärendet har avgränsning gjorts till områden som erbjuder särskilda möjligheter till utveckling eller där det finns utmaningar och behov av förflyttning. Många av de frågor och prioriteringar som lyfts är redan pågående på olika sätt.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen godkänner Underlag för budget 2025 med inriktning för 2026 och 2027 för kommunstyrelsen i enlighet med bilaga 1–2 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.